

5a. Per Stig Møller: Satiren er demokratiets salt – uden den bliver det hele ferskt

Artiklen er fra *Berlingske* den 19. juni 2019.

Per Stig Møller (f. 1942), politiker og litterat.

Den hæderkronede, amerikanske avis *The New York Times* har meddelt, at den ikke længere vil såre folk, hvorfor den nu dropper satiriske tegninger. Meningen med satire er nu ikke at såre andre mennesker, men at udstille deres dårskab¹. Ved siden af avisens seriøse reportager, debatter og analyser vender satiren pludselig
5 det hele om og viser vrangsidens frem.

Satire er demokratiets salt. Uden den bliver det hele ferskt. I forordet til »Folkestyret i dansk humor«, der udkom for netop 70 år siden, skrev daværende statsminister Hans Hedtoft²: »Kritikken kan tage mange former, og af disse er den politiske satires muntre form ikke den mindst betydningsfulde. Et skeptisk overbærende
10 smil kan tage livet af selv den værste fanatisme.

Fra vor politiske historie har vi eksempler på, at når fanatiske politiske retninger med højroset tale og underlige gebærder³ søgte at vinde indpas herhjemme, var et af de effektive våben i kampen derimod satirens afsløring af deres hulhed og unaturlighed.«

15 Dengang havde satiren udstillet de danske nazister med Frits Clausen⁴ i spidsen, og det kan godt være, at han har følt sig såret, men han havde så sandelig stillet sig selv op for hug. Senere viste Bo Bojesen⁵ med sin »Venstrevikingernes saga«, hvordan stemningen var i datidens blå lejr, og i vore dage vender Roald Als⁶ og Jens Hage⁷ alt og alle på vrangen. Iført cykelhjul skyder Poul Nyrup
20 Rasmussen⁸ med omhu sig selv i foden, Anders Fogh⁹ går fra at være julemand til at være hulemand, og Pia Kjærsgaard¹⁰ råber fra muddergrøften, fordi hun aldrig kan blive stueren.

Det er selvfølgelig ikke de sandfærdige portrætter, men med satirens overdri-
velse vises sider af dem frem, som de helst så fortrængt. I Danmark er den form
25 for politisk satire så folkelig, at man over alt på Grønbechs Hotel i Allinge¹¹ kan betragte disse satiretegninger, der ikke kalder på beskuerens forargelse, men fremkalder minder og smil. Hånet, spottet og latterliggjort blev så sandelig nazisten Frits Clausen. Det blev også kommunisten Aksel Larsen¹². Nu hvor nazismen og kommunismen er slået ned, er vor tids totalitarisme islamismen. Den blev ramt af
30 Jyllands-Postens satiretegninger, der blev genoptrykt af blandt andet det franske satiremagasin *Charlie Hebdo*, som tilmed fjøede nogle nye til.

¹ *dårskab*: tilbøjelighed til at gøre noget dumt, uovervejede og ofte (moralisk) forkasteligt.

² *Hans Hedtoft*: (1903-1955), dansk politiker, statsminister 1947-1950 og 1953-55.

³ *gebærder*: fagter.

⁴ *Frits Clausen*: (1893-1947), leder af Danmarks Nationalsocialistiske Arbejderparti fra 1933 til 1943.

⁵ *Bo Bojesen*: (1923-2006), dansk bladtegner.

⁶ *Roald Als*: (f. 1948), dansk bladtegner.

⁷ *Jens Hage*: (f. 1948), dansk bladtegner.

⁸ *Poul Nyrup Rasmussen*: (f. 1943), tidligere dansk statsminister for Socialdemokratiet.

⁹ *Anders Fogh* (egt. Anders Fogh Rasmussen): (f. 1953), tidligere dansk statsminister for Venstre.

¹⁰ *Pia Kjærsgaard*: (f. 1947), dansk politiker, tidligere formand for Dansk Folkeparti.

¹¹ *Grønbechs Hotel i Allinge*: Danmarks eneste politiske hotel, ejet af den politiske netavis Altinget.

¹² *Aksel Larsen*: (1897-1972), dansk politiker, stifter af Socialistisk Folkeparti (SF).

Dens redaktion blev senere mejet ned af islamister, der ville hævne muslimer-
nes sårede følelser. De er jo en undertrykt minoritet i de vestlige samfund, og
hverken undertrykte eller minoriteter må man altså ifølge The New York Times
35 såre.

Men i disse identitetspolitiske tider er vore samfund fragmenteret i en sådan
grad, at vi alle tilhører en eller anden minoritet, som altså ikke må såres. Men
hvor bliver da samfundsdebatten af? Hvordan bliver det i denne atmosfære muligt
at udstille dumhed og fanatisme? I 1960'erne lød det: »Et undertrykt folk har altid
40 ret«, men har det nu også det? Er det ikke mere rigtigt at sige: »Et undertrykkende
folk har altid uret« – nemlig i at undertrykke? Men undertrykker man, når man
fremdrager? Identitetspolitikere¹³, der ikke vil finde sig i at blive ramt af satiren,
undertrykker de andres ret til at smile ad dem og udtrykke deres kritik og undren.

Satire er en betydningsfuld del af vores politiske kultur. Den blev allerede
45 brugt i antikkens satyrspil¹⁴, der ifølge den britiske litteraturhistoriker Kitto¹⁵
indeholdt »vittigheder, der ville få en forsamling af børsmæglere til at blegne«.
Mon ikke vi også i dag kunne have brug for vittigheder, som kan få Wall Streets
børsmæglere og erhvervslivets grådige topfolk til at blegne - uanset hvor sårede
disse måtte føle sig? I den forstand er satyren og satirikereren det folkelige svar på
50 det, Shakespeare¹⁶ kaldte »de store vanvid, som vi må vogte på«. Med deres hand-
linger har de stillet sig selv op for hug. Reformationen var aldrig blevet til noget,
hvis ikke satiren i årevis havde regnet ned over præster, munke og paven. Det bor-
gerlige demokrati var aldrig blevet til noget, hvis ikke satiren havde hængt aristo-
kraterne og enevælden ud. Satire er gær i samfundslegemet.

55 For netop at vogte på de stores vanvid udstyrede senmiddelalderens konger sig
med hofnarre, hvis job var at hive dem ned fra piedestalen¹⁷. I dag er satirikereren
denne hofnar, der for eksempel med forfærdelse i The Economists¹⁸ ugentlige teg-
ning viser de potentielle virkninger af Donald Trumps ord og gerninger, men den
slags slipper han nu for i The New York Times. Det er sikkert godt for ham, men
60 når der lægges bånd på satiren, er det med sikkerhed skidt for demokratiet.

¹³ *identitetspolitikere*: politikere, der tager udgangspunkt i en bestemt (minoritets)gruppes religion, etnici-
tet, seksualitet el. lign., og som først og fremmest søger at varetage netop denne gruppes interesse.

¹⁴ *satyrspil*: muntert, satirisk skuespil.

¹⁵ (H.D.F) *Kitto*: (1897-1982), engelsk litteraturhistoriker.

¹⁶ *Shakespeare*: (1564-1616), engelsk digter og dramatiker.

¹⁷ *hive ned fra piedestalen*: fast udtryk for at udfordre den høje status, nogle tillægger sig selv.

¹⁸ *The Economist*: engelsksproget ugeavis.

5c. Kristian B. Larsen: Skinkebillede: Alternativet forsvarer Inger Støjberg!

Artiklen er fra Ekstra Bladet den 13. januar 2016.

Kristian B. Larsen, journalist.

Lige nu deles et billede af Inger Støjbergs ansigt og en kogt hamburgerryg i stor stil på sociale medier.

Flere kendte med mange følgere som digteren Yahya Hassan og tegneren Anders Morgenthaler delte også billedet, men nu kommer der hjælp til integrati-
5 onnsminister Inger Støjberg fra en uventet kant.

Alternativets formand Uffe Elbæk siger fra over for den slags voksenmobning.

- Jeg er dybt, dybt uenig med Inger Støjberg, men jeg synes, at debatten bliver meget personlig, og man skal gå efter bolden og ikke kvinden.

- Når det bliver så personligt, som med hamburgerryggen, så sænker vi niveau-
10 et, siger Uffe Elbæk til Ekstra Bladet.

Billedet er gået viralt, efter at Inger Støjberg (V) på et åbent Venstremøde i Frederikshavn i fredags fortalte, hvordan en børnehave i Aalborg forbød hendes private venner at give deres datter svinekød med på madpakken.

Problemet er bare, at historien ikke var sand.

15 Ingen institutioner i Aalborg har haft en sådan regel, kunne Aalborg Kommune efterfølgende oplyse til flere medier - og Inger Støjberg valgte derfor i går at dementere og beklage sin egen historie fra hverdags-Danmark.

Det er uvist, hvem der står bag hamburgerryg-billedet, men det er svært at komme udenom på sociale medier. Og det er ikke tilfældigt ifølge Uffe Elbæk.

20 - De sociale medier får det værste frem i os. Det bliver emotionelt og personligt, så det ikke gavner den politiske debat, siger Elbæk.

- Det er meget personificeret, og man laver et unødigt fjendebillede, som ikke gavner nogen og slet ikke den politiske debat. Det er faktisk ucharmerende.